

5.1. WPROWADZENIE

We wcześniejszych rozdziałach przeprowadzono analizę stanu środowiska oraz uwarunkowań społeczno-gospodarczych na terenie Miasta i Gminy Nakło nad Notecią. Szczegółowo omówiono poszczególne elementy środowiska, towarzyszące im zagrożenia. Konsekwencją dokonanej analizy i zidentyfikowanych zagrożeń jest podjęcie działań zmierzających do naprawy niekorzystnego stanu środowiska.

W celu realizacji przyjętego założenia konieczne jest zastosowanie głównych zasad polityki ekologicznej w odniesieniu do poszczególnych elementów środowiska. Wymaga to wyznaczenia:

- a. **celów ekologicznych** - cel po osiągnięciu którego, ma nastąpić poprawa danego elementu środowiska stanowiący ostateczny efekt podejmowanych kierunków działań (a w ramach kierunków działań - zadań ekologicznych);
- b. **kierunków działań** – kierunki służące do osiągnięcia wyznaczonych celów ekologicznych;
- c. **zadań ekologicznych** - konkretne przedsięwzięcia prowadzące do realizacji wyznaczonych kierunków działań w ramach danego celu ekologicznego. Poprzez realizację zadań ekologicznych można będzie osiągnąć wymierna poprawę środowiska przyrodniczego, mierzoną za pomocą wskaźników środowiskowych (mierników realizacji).

Cele, zadania, limity i okresy ich uzyskania wynikają przede wszystkim z opracowanych i zatwierdzonych dokumentów, takich jak:

- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003 - 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010;
- Program Ochrony Środowiska dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2002-2010 i jego aktualizacji – 2007 r.
- Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego;

Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Nakło nad Notecią, oparty więc został o postanowienia wyżej wymienionych dokumentów oraz o postanowienia wynikające z dokumentów planistycznych, koncepcji i innych opracowań lokalnych, z uwzględnieniem wymogów wynikających z obowiązujących przepisów.

Do wyznaczenia celów ekologicznych i kierunków działań posłużyły także zapisy „Programu ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Nakło nad Notecią na lata 2004-2008 z perspektywą na lata 2009-2013”. Niniejszy dokument Programu Ochrony Środowiska jako

aktualizacja poprzedniego uwzględnia w szczególności długoterminowe założenia planistyczne – strategię ochrony środowiska do 2013 roku, zawarte w rozdziale 3 Programu ochrony środowiska z 2004 roku.

5.2. CELE, KIERUNKI I ZADANIA DO REALIZACJI W RAMACH PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY NAKŁO NAD NOTECIĄ na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015.

Poniżej przedstawiono cele i kierunki działań dla Miasta i Gminy Nakło nad Notecią w odniesieniu do poszczególnych elementów środowiska. Ich realizacja złoży się na wypełnianie zadań określonych w Polityce Ekologicznej Państwa oraz Programie Ochrony Środowiska Województwa Kujawsko - Pomorskiego oraz Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Nakielskiego, co powinno prowadzić do zrównoważonego rozwoju gminy. Osiągnięcie określonego celu w ramach wyznaczonych kierunków działań, powinno być realizowane za pomocą konkretnych zadań ekologicznych, które określono szczegółowo w harmonogramie realizacyjnym Programu Ochrony Środowiska.

5.2.1. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej prowadzi do polepszenia standardu życia mieszkańców gminy. Niemniej jednak wprowadzanie takiej infrastruktury do środowiska prowadzić może do jego dewastacji i zubożenia. Dodatkowo nieprawidłowo prowadzona gospodarka ściekowa może stać się źródłem poważnych lokalnych zagrożeń środowiska przyrodniczego gminy.

Uwzględniając konieczność ochrony zasobów przyrodniczych oraz zagrożenia wynikające z nieprawidłowej gospodarki wodno-ściekowej określono cel ekologiczny: ***modernizacja i rozbudowa infrastruktury dla zapewnienia lepszej ochrony środowiska oraz poprawy warunków życia mieszkańców.***

Dla osiągnięcia w/w celu, według wytycznych określono dwa ogólne kierunki działań ekologicznych:

- *Zaopatrzenie w wodę;*
- *Gospodarka ściekowa.*

5.2.2. ZASOBY PRZYRODNICZE

Ochrona zasobów przyrody ma prowadzić do zachowania istniejącego stanu (różnorodności gatunkowej) oraz prawidłowego wykorzystania jej zasobów, jak również przywracania do stanu właściwego. Tak podjęty cel ochrony stworzy warunki do jak najlepszego rozwoju poszczególnych elementów przyrodniczych, co w wymiernym skutku spowoduje wzrost atrakcyjności gminy.

Uwzględniając konieczność ochrony zasobów przyrodniczych określono cel ekologiczny: ***zachowanie, właściwe wykorzystanie oraz odnawianie i przywracanie do stanu właściwego składników przyrody, w szczególności ekosystemów zachowanych w stanie naturalnym lub zbliżonym do naturalnego.***

Dla osiągnięcia w/w celu, określono następujące kierunki działań ekologicznych:

- *Ochrona i rozwój systemu obszarów i obiektów chronionych prawnie;*
- *Właściwe utrzymanie i wykorzystanie zasobów przyrodniczych gminy;*
- *Poprawa różnorodności biologicznej i krajobrazowej;*
- *Ochrona lasów;*
- *Zwiększanie lesistości gminy;*
- *Edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie ochrony przyrody;*
- *Integracja aspektów ekologicznych z planowaniem przestrzennym;*
- *Rozwój turystyki i rekreacji przy zachowaniu naturalnych walorów środowiska.*

5.2.3. POWIERZCHNIA ZIEMI

Podstawowym działaniem proekologicznym w zakresie ochrony powierzchni ziemi jest ograniczanie źródeł degradacji oraz zapewnienie rekultywacji terenów zdegradowanych (przywracanie ich walorów przyrodniczych).

Uwzględniając to założenie określony został cel ekologiczny:

Ograniczenie przekształceń ziemi oraz zmniejszenie uciążliwości związanych z istnieniem zdegradowanych obszarów.

Dla osiągnięcia w/w celu określono następujące kierunki działań ekologicznych:

- *Racjonalne pozyskiwanie kopalin,*
- *Rekultywacja terenów zdegradowanych, w tym poeksploatacyjnych złóż surowców,*
- *Zinventaryzowanie, likwidacja i rekultywacja wszystkich "dzikich" miejsc eksploatacji kopalin oraz innych terenów zdegradowanych (składowisko odpadów, dzikie wysypiska itp.).*
- *Ochrona powierzchni gleby i zasobów glebowych oraz ograniczenie ich degradacji.*

5.2.4. WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

Gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności kształtowanie i ochronę zasobów wodnych oraz korzystanie z wód reguluje ustawa Prawo Wodne. Zakłada ona gospodarowanie wodami uwzględniające zasadę wspólnych interesów i powinna być realizowana przez współpracę administracji publicznej, użytkowników wód i przedstawicieli lokalnych społeczności.

Uwzględniając założenia ochrony zasobów wodnych określono cele ekologiczne:

- **Właściwe zarządzanie zasobami wodnymi;**
- **Dążenie do polepszenia jakości wód oraz ich ochrona przed zanieczyszczeniami;**
- **Ochrona przed powodzią.**

Dla osiągnięcia w/w celów określono kierunki działań ekologicznych:

- *Zarządzanie zasobami wodnymi,*
- *Dążenie do polepszenia jakości wód;*
- *Ochrona zasobów wodnych przed zanieczyszczeniami,*
- *Ochrona przeciwpowodziowa,*

5.2.5. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

Zgodnie z przepisami polskiego prawa ochrona powietrza polega na zapobieganiu powstawaniu zanieczyszczeń, ograniczaniu lub eliminowaniu wprowadzonych do powietrza pyłów i gazów zanieczyszczających w celu zmniejszenia stężeń do dopuszczalnego poziomu lub utrzymania ich na poziomie dopuszczalnych wielkości.

Uwzględniając założenia ochrony powietrza określono cele ekologiczne:

- **Systematyczna poprawa jakości powietrza na obszarze miejskim – Realizacja „Programu Ochrony Powietrza dla powiatu nakielskiego”;**
- **Utrzymanie standardów jakości powietrza na terenach mniej zurbanizowanych.**

W celu osiągnięcia w/w celów określono kierunki działań ekologicznych:

- *Ograniczenie emisji do powietrza ze źródeł komunalnych i technologicznych (przemysłowych);*
- *Ograniczenie emisji w sektorze mieszkalnictwa;*
- *Ograniczenie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych.*

5.2.6. HAŁAS

Zgodnie z Prawem Ochrony Środowiska (Dział V, art. 112), „ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, między innymi poprzez utrzymanie hałasu poniżej poziomu dopuszczalnego lub, co najmniej na tym poziomie oraz przez zmniejszenie poziomu hałasu, co najmniej do dopuszczalnego, w przypadku, gdy nie jest on dotrzymany”. Polityka Ekologiczna Państwa zakłada ograniczenie hałasu na obszarach miejskich wokół terenów przemysłowych oraz głównych dróg i szlaków kolejowych do poziomu równoważnego nie przekraczającego w porze nocnej 55 dB.

Uwzględniając założenia ochrony przed hałasem określono cel ekologiczny:

Zminimalizowanie uciążliwego hałasu i utrzymanie jak najlepszej jakości stanu akustycznego środowiska.

W celu osiągnięcia w/w celu określono kierunki działań ekologicznych:

- *Monitoring emisji hałasu,*
- *Ochrona przed hałasem komunikacyjnym,*
- *Ochrona przed hałasem przemysłowym.*

5.2.7. POLA ELEKTROMAGNETYCZNE

Poziom promieniowania niejonizującego jest jednym z czynników wpływających na jakość życia człowieka. Podstawowa zasada ochrony przed polami elektromagnetycznymi została zapisana w art. 121 Prawa Ochrony Środowiska. Zgodnie z tą zasadą ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub, co najmniej na tych poziomach oraz na zmniejszaniu poziomów pól elektromagnetycznych, co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Uwzględniając założenia ochrony przed promieniowaniem określono cel ekologiczny:

Ochrona mieszkańców przed polami elektromagnetycznymi.

W celu osiągnięcia w/w celu określono kierunki działań ekologicznych:

- *Monitoring poziomu pól elektromagnetycznych i kontrola ich źródeł;*
- *Preferowanie mało-konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego.*

5.2.8. GOSPODARKA ODPADAMI

W ramach tego celu ekologicznego nie wyznaczono kierunków i zadań w niniejszym programie, ze względu na fakt, że zagadnienia z dziedziny polityki gospodarki odpadami zostały zawarte w odrębnym opracowaniu pod nazwą: Plan gospodarki odpadami dla Miasta i Gminy Nakło nad Notecią.

5.2.9. RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW NATURALNYCH

Racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi jest jednym z podstawowych warunków zrównoważonego rozwoju. Uwzględniając to założenie określony został cel ekologiczny: **Racjonalizacja zużycia energii, surowców i materiałów oraz wzrost udziału zasobów odnawialnych.**

W celu osiągnięcia w/w celu określono kierunki działań ekologicznych:

- *Racjonalizacja użytkowania wody, energii i surowców;*
- *Zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji;*
- *Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.*

Zmniejszenie zużycia wody, materiałów i energii oraz wykorzystywanie surowców wtórnych jest bardzo racjonalnym podejściem w dziedzinie poprawy ekonomiki produkcji. Zmniejszy się przez to presja na środowisko, zmniejszeniu ulegną opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska, zmniejszą się także koszty energii i surowców stosowanych w produkcji.

Realizacja powyżej scharakteryzowanego celu ekologicznego zależy przede wszystkim od działań podejmowanych przez lokalne przedsiębiorstwa i energetykę zawodową, a także przez sferę komunalną. Gmina, mając jednak na uwadze konieczność osiągnięcia założonych limitów powinna uczestniczyć w doskonaleniu organizacji rynku energii, promowaniu energooszczędnych maszyn i urządzeń, stymulowaniu rozszerzenia zakresu inwestycji termoizolacyjnych współpracując i współdziałając z jednostkami samorządowymi wyższego szczebla jak i organizacjami branżowymi.

5.2.10. EDUKACJA EKOLOGICZNA

Edukacja ekologiczna znalazła swoją rangę zarówno w Konstytucji RP (art. 5 i 74) jak i sektorowych uregulowaniach prawnych, przede wszystkim w ustawach Prawo Ochrony Środowiska, o Ochronie Przyrody i w Ustawie o Systemie Oświaty. Istotne znaczenie dla

edukacji ekologicznej wynika również z podpisanych przez Polskę dokumentów międzynarodowych przede wszystkim Agendy 21. W wyniku realizacji ustaleń Agendy 21 przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Ministerstwo Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, powstał w 2000 roku dokument pn. Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej (NSEE).

Cele zawarte w Strategii Edukacji Ekologicznej i przełożone na konkretne zadania, ujęte zostały w Narodowym Programie Edukacji Ekologicznej (2000/2001). Gminny program edukacji ekologicznej powinien określać główny cel NSEE:

Uwzględniając to założenie określony został cel ekologiczny: ***Upowszechnienie idei ekorozwoju we wszystkich sferach życia oraz wdrożenie edukacji ekologicznej jako edukacji interdyscyplinarnej.***

Cel ten łączy działania edukacyjne z zakresu różnych elementów środowiska, dlatego też część zadań ekologicznych z zakresu edukacji ekologicznej zawartych zostało w pozostałych kierunkach ekologicznych.

W celu osiągnięcia w/w celu określono kierunki działań ekologicznych:

- *Inicjowanie i wspieranie przez władze gminy działań zmierzających do podniesienia świadomości ekologicznej wszystkich mieszkańców gminy a także turystów.*
- *Kształtowanie w społeczeństwie poczucia odpowiedzialności za stan i potrzebę ochrony środowiska przyrodniczego.*
- *Zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o środowisku i jego stanie.*
- *Inicjowanie i wspieranie proekologicznych zachowań i przedsięwzięć na terenie gminy.*

5.2.11. PRZECIWDZIAŁANIE POWAŻNYM AWARIOM

Jednym z celów polityki ochrony środowiska jest ***zmniejszenie zagrożenia dla mieszkańców i środowiska z powodu możliwości wystąpienia poważnej awarii przemysłowej lub awarii związanej z transportem materiałów niebezpiecznych.***

Cel ten łączy działania z zakresu ochrony różnych elementów środowiska. Z tego względu kierunki działań służące do jego osiągnięcia skupiają się na przyczynach i ewentualnych skutkach ich powstawania.

Na terenie gminy znajdują się podmioty gospodarcze, mogące znacząco oddziaływać na środowisko. Działanie tych zakładów (przedsiębiorstw) wymaga nieustannej kontroli w celu zapewnienia prawidłowej i zgodnej z przepisami działalności.

Miejscem silnego oddziaływania na środowisko na terenie gminy jest również rekultywowane składowisko odpadów komunalnych oraz Komunalne Oczyszczalnie

Ścieków. Miejscami większego zagrożenia mogą stać się stacje paliw i gazu na terenie gminy. Pod względem ryzyka związanego z możliwością występowania awarii w trakcie przewozu materiałów niebezpiecznych największe ryzyko stanowią główne szlaki komunikacyjne (droga krajowa i drogi wojewódzkie).

5.3. STRATEGIA REALIZACJI PRZYJĘTYCH CELÓW

Wyznaczone cele ekologiczne, a w ich ramach kierunki działań, jakie należy podjąć w zakresie ochrony środowiska na terenie gminy Nakło nad Notecią, stanowią podstawę dla realizacji konkretnych zadań ekologicznych na przestrzeni kilkunastu lat. Zadania zostały wyznaczone na podstawie analizy stanu środowiska przyrodniczego na terenie powiatu, przewidywanych kierunków rozwoju oraz informacji w zakresie planowanych inwestycji (dziedzina ochrony środowiska), które przekazane zostały przez Urząd Miasta i Gminy oraz instytucje obligatoryjnie zajmujące się ochroną środowiska na obszarze gminy. Z uwagi na szeroki zakres przedsięwzięć koniecznym do osiągnięcia wyznaczonych celów, spośród wszystkich zadań ekologicznych wybrano pewną grupę zadań, którą należy realizować w pierwszej kolejności. Ich zestawienie stanowi krótkookresowy harmonogram - plan operacyjny Programu Ochrony Środowiska na lata 2008 - 2011 zawarty w rozdziale VI.

Część pozostałych zadań ekologicznych będzie realizowana w okresie długoterminowym w ramach długookresowego harmonogramu - planu operacyjnego Programu Ochrony Środowiska na lata 2012-2015.

W harmonogramach realizacyjnych zestawiono cele i zadania ekologiczne dla gminy w odniesieniu do poszczególnych elementów środowiska.

5.4. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ EKOLOGICZNYCH

W harmonogramach realizacyjnych przygotowanych dla gminy Nakło nad Notecią, poszczególnym celom strategicznym, w ramach wyznaczonych kierunków działań, przyporządkowano konkretne zadania z określeniem czasu ich realizacji i instytucje, które powinny je realizować lub współrealizować. Z uwagi na specyfikę niektórych zadań np. edukacja ekologiczna, czy zadania kontrolne będą one realizowane zarówno w ramach harmonogramu krótko i długoterminowego (m.in. jako zadania ciągłe).

W ramach wyznaczonych harmonogramów realizacyjnych, zadania podzielono na zadania własne gminy i zadania koordynowane przez gminę.

❖ **zadania własne gminy** - przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy;

- ❖ **zadania koordynowane przez gminę** - pozostałe zadania związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie gminy, ale podległych bezpośrednio organom powiatowym, wojewódzkim, bądź centralnym;

Proces zarządzania środowiskiem spoczywa na władzach lokalnych. Mając na uwadze spójność koordynacji działań pomiędzy poszczególnymi szczeblami władz samorządowych i rządowych, a także współpracę z pozostałymi partnerami, zarządzanie środowiskiem gminy Nakło nad Notecią przy pomocy Programu Ochrony Środowiska wymagać będzie ustalenia roli i zakresu działania poszczególnych podmiotów zaangażowanych w jego realizację, struktury organizacji Programu oraz systemu monitoringu.

Władze Gminy pełnią w odniesieniu do Programu kilka funkcji. Jedną z ważniejszych jest **funkcja regulacyjna**, na którą składają się akty prawa lokalnego - uchwały oraz decyzje administracyjne związane odpowiednio z określonymi obszarami zagadnień środowiskowych. Władze pełnią również **funkcje wykonawcze** (zadania wynikające z ustaw) i kontrolne. Pożądane jest, aby władze gminy pełniły również **funkcje wspierające** dla podmiotów zaangażowanych w rozwój gminy oraz funkcje kreujące działania ukierunkowane na poprawę środowiska przyrodniczego.

Do podstawowych instrumentów prawnych odnoszących się do zagadnień ochrony środowiska należą: standardy i normy środowiskowe, pozwolenia i odpowiedzialność administracyjna, karna i cywilna. Głównymi instrumentami finansowymi są opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska, kary, fundusze celowe, ulgi podatkowe. Wśród instrumentów o charakterze społecznym wyróżniamy dostęp do informacji, komunikację społeczną, edukację i promocję ekologiczną.

